

Diferenciace venkova a proměnlivá rezilience venkovských lokalit

Mgr. Vladan Hruška
hvladan@seznam.cz

Masarykova Univerzita
RegioPartner, s.r.o.

Metody a cíle příspěvku

- I koncept multifunkcionality venkova (nikoli jen zemědělství - Wilson 2010, Woods 2010, McCarthy 2005)
- I koncept venkovské rezilience (Wilson 2010 méně pak např. Heijman a kol. 2007)
  - WILSON, Geoff. Multifunctional 'quality' and rural community resilience. *Transactions of the Institute of British Geographers*. 2010, 3, pp. 364-381.
- I diferencované předpoklady venkovských lokalit pro jejich rozvoj – jak k nim přistupovat?

Multifunkční venkov

- I multifunkční venkov – recept na udržitelný venkov
- I multifunkční venkovské lokality jsou charakteristické vyváženou kombinací sociálního, ekonomického a environmentálního kapitálu (Wilson 2010)
- I pokus: Google - multifunkční zemědělství (2330 záznamů), multifunkční venkov (5 záznamů)
- I multifunkční venkov = multifunkční zemědělství?
  - „dokonce v oblastech, kde dominuje zemědělství, podpora farem pravděpodobně není nejlepší cestou jak dosáhnout multifunkcionality“ (McCarthy 2005, s. 776)

Venkovská rezilience (*odolnost, pružnost*)

- I regionální rezilience je o schopnosti regionu absorbovat narušení či změny za současného udržení jeho základních funkcí a struktury (McManus a kol. 2001)
- I *„pozitivní a adaptivní odpověď na nepřízeň osudu, kdy odolní aktéři (jedinci a/nebo jejich sítě) jsou schopny těžit ze svého ekonomického, sociálního a environmentálního kapitálu za účelem úspěšné adaptace. Tito aktéři jsou také schopni přetransformovat či vyhnout se negativním důsledkům hrozeb, které do dané lokality prostupují prostřednictvím méně odolných jedinců a sítí“ (Wilson 2010, p. 367).*
- I **stupeň multifunkcionality venkovské lokality definuje míru její rezilience resp. zranitelnosti (Wilson 2010)**

Multifunkcionalita venkovských oblastí ČR

- I multifunkční venkované, ale nikoli venkov
- I v zájmu udržitelnosti venkovského osídlení je nutné usilovat o multifunkční venkov a vytvářet pracovní místa přímo na venkově

SO ORP	počet obyvatel ORP	Podíl počtu zaměstnaných v odvětví na celkovém počtu (SLDB 2011)					
		zemědělství, lesnictví a rybařství	těžba; rozvod plynu, tepla, elektřiny; úprava vody; zpracování odpadů	zpracovatelský průmysl	stavebnictví	obchod, doprava a skladování, ubytování, stravování a pohostinství	pokročilé služby
<u>Kralovice</u>	3 512	9,7	16,4	21,2	4,4	19,7	28,6
Konice	2 888	7,2	16,1	29,5	4,9	15,9	26,4
<u>Stod</u>	3 667	2,4	16,0	33,1	4,6	15,3	28,6
Židlochovice	3 520	4,0	14,9	22,0	5,9	22,6	30,6

Vývoj multifunkcionality venkovských oblastí

- I nejde o nový jev, do poválečného období dosahovala většina venkovských lokalit mnohem vyššího stupně multifunkcionality (samozásobitelské komunity)
- I produktivistické myšlení však přetransformovalo venkov na pouhého producenta potravin a surovin pro průmysl (Woods 2010) – zvyšovala se zranitelnost venkovských oblastí (resp. snižovala se rezilience)
- I super-produktivistické lokality (Halfacree 2007) (monofunkční) – lokality, které byly (jsou, budou) za účelem maximalizace produkce bezohledně vykořisťované za cenu škod na životním prostředí (scelování polí, využití GMO, nadměrné hnojení apod.), komunitním sociálním klimatu (ztráta autority velkých sedláků, tradic spojených se zemědělstvím) a jednostranné závislosti na zemědělství,

Rurální systémy 1 (Wilson 2010)

- I tři modelové vývojové cesty venkovských lokalit:
  - **superproduktivistické rurální systémy**
    - I velké zemědělské podniky se zpracováním produkce mimo lokalitu, slabá rezilience,
    - I Osoblažsko (i přes snahu o jejich obnovu jsou původní německé tradice stále vykořeněné),
  - **deagrarizované lokality** – lokality, kde zemědělství hraje marginální roli (symbolickou i ekonomickou - převládá cestovní ruch, urban sprawl ...), „nerozhodná“ rezilience,
    - I Slezská Harta (čekání na rozvoj cestovního ruchu)

Rurální systémy 2 (Wilson 2010)

- **relokalizované extenzivní rurální systémy** – obnovené tradice „lokalizují“ lokalitu v globálním světě; tradice jsou komodifikovány prostřednictvím regionálních produktů a řemesel; poskytují zdroje pro budování regionální identity; silná rezilience.
  - ┆ Jablunkovsko (goralská tradice, „rukodělná“ ruralita, místní produkty).
- **delokalizované intenzivní rurální systémy** – silná multifunkcionalita pracovních míst, ale potenciálně slabá rezilience (globální podniky – Hyundai, Radegast – SABMiller v Nošovicích)

Pracovní místa na venkově - jak na to?

- I „Mysli globálně, jednej lokálně“
- I neo-endogenní model rozvoje venkova v souladu s konceptem udržitelného rozvoje (Ray 2006):
  - intrateritoriální rovina - využití všech zdrojů v území
    - I komodifikace tradic
    - I tvorba regionální identity
    - I sociální kapitál, partnerství v území
    - I osvětlená místní samospráva
  - teritoria v politicko-administrativním kontextu – rozvoj venkovské lokality nelze vnímat jen lokálně, je nutné ovlivnit i širší procesy a vztahy
    - I účast v organizacích zastřešujících venkov (SPOV)
  - interteritoriální rovina – spolupráce mezi lokalitami
    - I DSO, MAS, NS MAS
- I nutné jsou znalosti (když nejsou tradice, tak znalosti je vytvoří či obnoví (Sudety)

Děkuji za pozornost!

Mgr. Vladan Hruška

hvladan@seznam.cz

Masarykova Univerzita, RegioPartner, s.r.o.